

Պողոսյան Ա. Տ.
*Տպագիր և հեռառչակվող լրատվամիջոցների
ամբիոնի դասախոս
Էլ. փոստը՝ araks@vem.am*

ՀՈԳԵՎՈՐ-ԿՐՈՆԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ԼՈՒՍԱՔԱՆՈՒՄԸ «ՎԵՄ» (91.1) ՌԱԳԻՌԿԱՅԱՆՈՒՄ

Բանալի բառեր - *հոգևոր-մշակութային ռադիոկայան, կրոնական-եկեղեցական լրագրություն, կրոնական-եկեղեցական ոլորտ, քրիստոնեական արժեքներ, քրիստոնեական էթիկա, հոգևոր-մշակութային հաղորդաշար*

Անկախությունը Հայաստանի Հանրապետության կյանքում ոչ միայն քաղաքական ձեռքբերում էր, այլև մտավոր և հոգևոր ազատագրում կուսակցական քարոզամեթոդային կողմից պարտադրվող գաղափարախոսությունից: Հումանիտար գիտությունները շուրջ 70 տարի այդ գաղափարախոսությանը հաշվետուի և այն կրողի կարգավիճակում են եղել: Փաստորեն, Հայաստանի քաղաքական անկախացմանը զուգահեռ կարելի է խոսել գրականության, լեզվաբանության, ընդհանրապես արվեստի, պատմագիտության, փիլիսոփայության, աստվածաբանության ոլորտների անկախացման մասին: Հանրային ոլորտ վերադարձվեց եկեղեցին, որը խորհրդային շրջանում չլուսաբանվող ոլորտ էր: Բացասական վերաբերմունքը եկեղեցու և կրոնի հանդեպ եկեղեցուն հալածական կարգավիճակում էր պահում: Իր հերթին անկախացած Հայաստանի հանրությունը մի օրում չէ, որ պիտի իրենից օտարեր 70 տարիների ընթացքում սերնդեսերունդ ձևավորված անհավատությունը և բացասական վերաբերմունքը եկեղեցու և հոգևորականի հանդեպ: Դրա համար ժամանակ էր պետք: Գուցե ևս մի 70 տարի:

Թվում էր, թե կրոնական-եկեղեցական ոլորտի լուսաբանումը պիտի խիստ կարևորվեր նորանկախ Հայաստանում, և այդ ոլորտում մասնագիտացող լրագրողներ պատրաստվեին: Օրինակ՝ Ռու-

ասատանում այսօր գործում է եկեղեցական լրագրություն, և այդ ոլորտում մասնագիտացող կադրեր են պատրաստվում: Գոնե ինձ համար անհասկանալի է լրագրության մեջ քաղաքական, տնտեսական, մարզական ոլորտների առանձնացումն ու լուսաբանումը, բայց ոչ՝ եկեղեցական: Լավագույն դեպքում այն ներառում են մշակութային ոլորտի մեջ, իսկ մշակութային ոլորտի՝ որպես հեշտ լուսաբանվող ոլորտի լուսաբանումը մեզանում ընդունված է վստահել ամենասկսնակ լրագրողներին: Արդյունքում ունենք այն, ինչ որ ունենք: Հոգևոր-կրոնական հարցերը մնում են, ըստ էության, չլուսաբանված՝ անկախ նրանից, թե քանի լրատվամիջոց է անդրադարձել տվյալ խնդրին:

Հայկական ռադիոդաշտում այս իմաստով լուրջ խիզախում էր 2002 թ. Մեսրոպ քահանա Արամյանի գլխավորությամբ մի խումբ անհատների բարի կամքի դրսևորումը՝ ստեղծել հոգևոր-մշակութային ռադիոկայան՝ լրատվական միջոց՝ փոխանցելու քրիստոնեական արժեքներ, էթիկա ու բարոյականություն: Չհետապնդելով կոմերցիոն որևէ նպատակ՝ գուտ առանձին անձանց բարեգործության շնորհիվ տարիներ շարունակ գոյատևած «Վեմ» ռադիոկայանն իր առաջ խնդիր դրեց պատրաստելու հաղորդումներ, որոնց միջոցով ունկնդիրը կապ կհաստատի իր ազգի քրիստոնեական դարավոր մշակույթի հետ, կծանոթանա հոգևոր գրականության լավագույն մնուշներին, հայրաբանական մեկնություններին, սրբերի վարքին, տիեզերական սրբերի վարքագրությանը, քրիստոնեական թեմաների և խորհուրդների լուսաբանմանը, հնարավորություն կունենա ամենատարբեր թեմաներով հարցեր ուղղելու հոգևորականներին և, ըստ էության, պատվիրելու իրեն հուզող թեմաներով հաղորդումներ: Ռադիոկայանով հնչող աստվածաշնչյան ընթերցումների միջոցով ունկնդիրը ծանոթանում է սուրբգրյան խոսքին, հաղթահարում Գրքի և իր միջև եղած հեռավորությունը:

Շաբաթվա կտրվածքով հոգևոր-կրոնական ուղղվածության մեկ տասնյակից ավելի հաղորդաշարեր են հեռարձակվում՝ «Մեկնություն», «Հոգևոր Ջրույցներ», «Հոգևոր Ջրույցներ Համատես Ավետարանների շուրջ», «Կրոն և Մշակույթ», «Աշխարհայացք»,

«Մտորումներ», «Վարդապետություն ուղղափառ հավատքի», «Գանձասար», «Հայկական վանքեր և սրբատեղիներ», «Սիրաքի Գիրքը», «Աղոթքներ»:

1. «Հոգևոր Զրույցներ»

«Վեմ» ռադիոկայանի ամենահին հաղորդաշարերից է¹: Հեռարձակվում է ուղիղ եթերով: Մինչև 2011 թ. այն վարել է Արա սարկավազ Նաչաջյանը, իսկ 2011 թ. առ այսօր վարում է լրագրող Արաքս Պողոսյանը: Սա մի հաղորդաշար է, որտեղ առավել գրույց է ընթանում, քան հարցազրույց, որտեղ մի կողմում քահանային սուկ կրավորական կեցվածքով ավանդական հարցեր տվողը չէ, և մյուս կողմում՝ քահանան՝ իր ի պաշտոնե ընդունված պատասխաններով, այլ երկու քրիստոնյայի գրույց է, ովքեր, իրար ուղղորդելով, իրար առաջ ճանապարհ բացելով, անսպասելի լուծումների են հանգում հաղորդման ընթացքում: Հաղորդաշարի վարողներն անձամբ հետաքրքրված են իրենց բարձրացրած հարցերի պատասխաններով, և ամբողջ հաղորդումն ընթանում է լարված, դինամիկ, երբեմն դրամատիկ ընթացքով: Քահանայի պատասխաններին հետևում են բազմաթիվ ամանցյալ, հանպատրաստից հարցեր, որոնք ապահովում են հաղորդաշարի ընթացքի անսպասելիությունը և օրվա թեմայի բազմաշերտությունը: Հաղորդման հեղինակներն ամեն ինչ անում են, որպեսզի ունկնդիրներն իրենք էլ իրենց մասնակից զգան այդ կենդանի հաղորդակցությանը, որ ստեղծվում է տաղավարում: Միագիծ և միջին ունկնդրի ականջին ընդունելի և հաճելի հարցադրումներ անելը, գրուցակցիդ կամա թե ակամա պահելով այդ միջին, դյուրամարս մակարդակի վրա, սույն հաղորդաշարի հեղինակների համար, որպես լրագրողական աշխատելառճ, անընդունելի է: Ամեն միջոց գործի է դրվում, որպեսզի հաղորդումը հավասարապես պիտանի լինի և՛ պարզ հավատացյալին, և՛ աթեիստ կամ թերահավատ ունկնդրին, և՛ հայրաբանությանը քաջատեղյակին: «Հոգևոր

¹ Տե՛ս vem.am/hy/128:

Ջրույցների» միջոցով ունկնդիրները իրազեկվում են հոգևոր խորհուրդներին և հոգևոր աճ են ապրում:

2. «Մեկնություն» և «Վարդապետություն ուղղափառ հավատքի»

Երկու հաղորդաշարերն էլ վարում է ռադիոկայանի հիմնադիր տեր Մեսրոպ քահանա Արամյանը: «Մեկնություն»-ը առաքելական քոթերի հանգամանալից մեկնությունն է՝ հաղորդաշարի հեղինակի մատուցմամբ: Հիմք ընդունելով հայրաբանական մեկնողական գրականությունը՝ հեղինակը ունկնդրին հնարավորինս մատչելի և ունկնդրի լսելի ձևով ներկայացնում է հայրաբանական մեկնողական մտքի ծաղկաբաղը՝ սեփական մտքի պրիզմայով անցկացնելով: Ընթերցելով մեկնության կարիք զգացող սուրբգրյան համապատասխան հատվածը՝ հեղինակը, դրա վերաբերյալ հռետորական հարցադրումներ անելով, միաժամանակ տալիս է նաև պատասխանները: Կարելի է ասել՝ այս հաղորդաշարը մեծախոսություն է, որ շատ նման է երկխոսության, երբ հարցադրումներ անողն ու դրանք մեկնողը միևնույն անձն է:

«Վարդապետություն ուղղափառ հավատքի» հաղորդաշարով աստվածաբանությանը քաջատեղյակ հեղինակը ներկայացնում է ուղղափառ հավատքը, այսինքն՝ եկեղեցու կողմից որդեգրված ճշմարիտ քրիստոնեական դավանանքը աստվածաբանական կարևոր եզրերի վերաբերյալ՝ դրանով իսկ օգնելով ունկնդրին զանազան երկխոսողական ճշմարիտ և կեղծ վարդապետություններն իրարից: Ունկնդրին Հայ առաքելական եկեղեցու ճշմարիտ վարդապետությանը իրազեկելով՝ հաղորդաշարը նպատակ ունի պաշտպանելու հայ մարդուն մերօրյա զանազան հոգեորսություններից և աղանդավորական ոտնձգություններից, որոնք հիմնականում տեղի են ունենում անձի՝ կրոնական առումով անգիտության, անտեղյակության հետևանքով:

3. «Հոգևոր Զրույցներ Համատես Ավետարանների շուրջ»

Հաղորդաշարն ուղիղ եթերում հեռարձակվում է շաբաթական մեկ անգամ²: Այն վարում է Տեր Մարկոս քահանա Մանգասարյանը: Ունկնդրին խիստ գրավիչ ոճով և ժամանակակից մարդուն հասկանալի համեմատությունների միջոցով հեղինակը ներկայացնում է չորս ավետարանների առանցքային դրվագները և անդրադառնում դրանց մեկնություններին: Հաղորդաշարն օգնում է ունկնդրին չնուրվել Ավետարանների ընթերցման մեջ, սեփական, երբեմն սխալ և Ավետարանի ոգուն խորթ եզրահանգումներ չանել, այլ միշտ ուղեցույց ունենալ եկեղեցու հայրերի մեկնությունները:

Վերոնշյալ բոլոր հաղորդաշարերը հեռարձակվում են ուղիղ եթերով և ունկնդրին հնարավորություն տալիս հարցեր ուղղելու քահանային:

4. «Մտորումներ», «Կրոն և մշակույթ»

Հաղորդաշարերի հեղինակը Կարեն Հալաջյանն է: «Մտորումներ»-ում հեղինակը անդրադառնում է մեզ քաջածանոթ այն արտահայտություններին, որոնք աֆորիզմի արժեք են ստացել, բայց շատերը տեղյակ չեն, որ դրանք փոխառված են Աստվածաշնչից: Սուբբոյան լույսի ներքո այդ արտահայտությունները բացվում են իրենց իրական իմաստով և գործառությանը:

«Կրոն և մշակույթ» հաղորդաշարն ունկնդրին հնարավորություն է ընձեռում ծանոթանալու տարբեր քաղաքակրթությունների և ժողովուրդների կրոնական հավատալիքներին, ծիսական սովորություններին: Հեղինակի՝ հետաքրքիր մանրամասներով համեմված խոսքն ունկնդրի մոտ մտապատրանք է ստեղծում՝ տարբեր դարաշրջաններում հայտնվելու և հազարավոր տարիներ առաջ ապրած մարդկանց կրոնական պատկերացումների և ավանդույթների մասին կենդանի պատկերացում ունենալու: Այս հաղորդաշարը

² Տե՛ս vem.am/hy/840:

հնարավորություն է ստեղծում քրիստոնեությունը զուգահեռելու այլ կրոնների հետ, տեսնելու դրանց միջև առկա տարբերություններն ու առանձնահատկությունները:

5. «Աշխարհայացք»

Հաղորդման հեղինակը և վարողը լրագրող Արաքս Պողոսյանն է: «Աշխարհայացք»-ը գրույց է տարբեր ոլորտի և մասնագիտության մարդկանց հետ՝ պարզելու նրանց աշխարհայացքը հավերժական թեմաների և հարցադրումների վերաբերյալ, ինչպես նաև հաղորդման հյուր(եր)ի սեփական աշխարհայացքը քրիստոնեական լույսի ներքո վերանայելու փորձ³: Հարցերի և թեմաների ամենալայն շրջանակն ունի այս հաղորդաշարը, ինչպես, օրինակ՝ «Կա՞ արդյոք հասարակության վերաքրիստոնեացման անհրաժեշտություն», «Քաղաքակա՞ն, թե՞ հոգևոր ճգնաժամ», «Գլոբալիզացիա և էկոմենիզմ», «Էվոլյուցիա՞, թե՞ արարչագործություն», «Հոգևորը աշխարհիկ գրականության մեջ» և այլն: «Աշխարհայացք» հաղորդաշարը հաճախ ներառում է առանձին շարքեր, որոնցում քննարկվում է կոնկրետ մեկ թեմա կամ ոլորտ: Հաղորդումների շարքը հնարավորություն է տալիս առավել լայնորեն և բազմակողմանի ու համապարփակ մոտեցմամբ լուսաբանելու տվյալ թեման կամ ոլորտը: Նման շարքեր են համաշխարհային գրականությանն ու փիլիսոփայությանը վերաբերող շարքերը, որոնցում համապատասխան մասնագետների հյուրընկալելով՝ հաղորդաշարի հեղինակն անդրադառնում է տարբեր դարաշրջանների փիլիսոփայական և գրական ուղղություններին ու հեղինակներին: Արդեն երկրորդ եթերաշրջանն է, ինչ «Աշխարհայացք» հաղորդաշարի շրջանակներում եթեր է հեռարձակվում «Դիմանկար» շարքը, որին հյուրընկալվում են առանձին անհատներ՝ հայտնի և անհայտ դեմքեր՝ իրենց անցած ուղով և աշխարհայացքով:

³Տե՛ս vem.am/hy/153:

6. «Գանձասար ռադիոհանդես»

Երկլեզու (հայերեն և ռուսերեն) ռադիոհանդեսը ներկայացնում է հոգևոր ընթերցումներ՝ ըստ Հայ առաքելական եկեղեցու ամենամյա օրացույցի⁴: Այն բաղկացած է երեք մասից՝ աստվածաշնչյան ընթերցումներ, ընթերցումներ եկեղեցու հայրերի գործերից և համառոտ վարք սրբոց: Աստվածաշնչյան ընթերցումների բաժնում ներկայացվում են տվյալ օրվա համար հայ եկեղեցու ճաշոցով նախատեսված ընթերցումները: Երկրորդ բաժինը ներկայացնում է Աստվածաշնչի՝ օրվա խորհրդին համապատասխան որևէ ընթերցում եկեղեցու հայրերի գործերից: Իսկ վերջին բաժնում համառոտ վարք սրբոցը նվիրված է այդ օրը հիշատակվող սրբերին: Որպես արդյունք՝ ունկնդրի համար տարվա կտրվածքով ընթերցվում է ողջ Սուրբ Գիրքը՝ ըստ եկեղեցական օրացույցի:

Հոգևոր-կրոնական ոլորտը լուսաբանվում է նաև «Հայկական վանքեր և սրբատեղիներ», «Սիրաքի Գիրքը» հաղորդաշարերի միջոցով: Ինչպես «Վեմ» ռադիոկայանի հին ունկնդիրներից մեկն է խոստովանել «Հոգևոր Զրույցներ» հաղորդաշարի վարողին, ինքը քրիստոնյա է դարձել և հոգևոր գիտելիքներ ձեռք բերել հենց «Վեմ»-ի շնորհիվ: Ռադիոյի անձնակազմի վկայությամբ՝ դա ունկնդրի կողմից արված եզակի խոստովանությունն է. շատերն են նույն միտքը տարբեր ձևերով փոխանցել «Վեմ»-ին: Միայն խոսքի միջոցով չէ, որ «Վեմ»-ը հոգևոր արժեքներ է փոխանցում իր ունկնդրին: Այս ռադիոկայանից հեռարձակվում են հոգևոր և դասական երաժշտության լավագույն նմուշները՝ աշխարհի լավագույն նվագախմբերի, երգչախմբերի և մենակատարների կատարմամբ:

Հոգևոր-կրոնական ոլորտի լուսաբանումը այնքան առանցքային է եղել «Վեմ»-ի համար, որ շատերը սխալմամբ կարծում են, թե սա կրոնական ռադիոկայան է, ինչը իրականում այդպես չէ: «Վեմ»-ը հոգևոր-մշակութային ռադիոկայան է, հեռարձակում է կրթական, գիտական, քաղաքական, հասարակական, երաժշտա-

⁴ Տե՛ս՝ vem.am/hy/152, vem.am/hy/3359:

կան բնույթի ամենատարբեր հաղորդումներ, և, ըստ ռադիոկայանի կողմից անցկացված հարցումների, ունկնդիրներն ամենատարբեր նախասիրությունների տեր մարդիկ են, որոնց միավորում է «Վեմ»-ը՝ իր փոխանցած ճաշակով և արժեքներով:

РЕЗЮМЕ

Погосян А. Т.

ОСВЕЩЕНИЕ ДУХОВНО-РЕЛИГИОЗНОЙ СФЕРЫ НА РАДИОСТАНЦИИ «ВЭМ»

Ключевые слова: *духовно-культурная радиостанция, религиозно-церковная журналистика, религиозно-церковная сфера, освещение, СМИ, христианские ценности, христианская этика, радиопрограмма, вероисповедание, вера, слушатель*

В статье автор рассматривает вопрос освещения духовно-религиозной сферы на радиостанции «Вэм» и представляет те радиoproграммы, посредством которых осуществляется это освещение. Изучая проделанную годами работу данного радио, автор замечает, что радиостанция «Вэм» смогла выполнить поставленную перед собой задачу стать информационным средством, передающим христианские ценности, этику и мораль, готовящим передачи, с помощью которых слушатель устанавливает связь с многовековой христианской культурой своего народа, знакомится с лучшими образцами духовной литературы, святоотеческими толкованиями, житиями вселенских святых, узнает о христианских таинствах, имеет возможность задавать представителям духовенства вопросы по различным темам и, фактически, заказывать передачи на волнующие его темы, а также проводить параллели между различными религиями и конфессиями мира. Автор представляет по отдельности более десятка радиoproграмм, которые направлены на удовлетворение таких потребностей аудитории.

SUMMARY

Poghosyan A. T.

THE COVERAGE OF THE SPIRITUAL AND RELIGIOUS SPHERE ON RADIO VEM

Key words: *spiritual and cultural radio station, religious and ecclesiastical journalism, religious and ecclesiastical sphere, coverage, media, Christian values, Christian ethics, radio program, confession of faith, belief, listener*

In this article, the author discusses the coverage of the spiritual and religious sphere on Radio Vem and presents the radio programs through which that coverage is accomplished. Having studied the years-long activity of this radio, the author notices that Radio Vem has been able to realize its aim of becoming a communications tool that conveys Christian values, ethics and morality, prepares programs that help listeners to be connected with the centuries-old Christian culture of their people, be acquainted with the best samples of religious literature, patristic commentaries, and the lives of the universal saints, learn about Christian sacraments, have the opportunity to ask the clergy questions on various topics and, in fact, to order broadcasts on preferred topics as well as draw parallels between different religions and confessions of the world. The author presents one by one more than a dozen radio programs that meet such needs of the audience.